

İLK VE ORTA ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE KÜTÜPHANE FAALİYETLERİ (1)

Ruşen ALAYLIOĞLU

Sözlerime başlamadan burada bana konuşma fırsatını veren öğrenci teşekkülünüze, kıymetli hocalarınıza teşekkürü bir borç bilirim. Genç ve idealist kütüphaneci arkadaşlarımı hürmetle selâmlarım.

Kütüphanecilik Enstitüsü öğrencileri için bir konuşma yapmam teklif edildiği zaman, konuşulacak konuyu, tertip heyeti seçsin, ben o konuda konuşayım diye düşündüm, arkadaşlarınız benim okul kütüphaneleri konusunda konuşmamı uygun gördüler; ben de Gazi Terbiye Enstitüsündeki kütüphanecilik derslerimizdeki konulardan biri olan (İlk ve Orta öğretim programları ve kütüphane faaliyetleri) konusunu seçtim. Çünkü bir Türk maarif heyeti dünyanın başlıca memleketlerindeki ilk ve orta öğretim müesseselerini halen tetkik etmektedir. Bu tetkik gezisinin maksadı Türkiyede tatbik edilmekte olan eğitim ve öğretim sistemini değiştirmektir.

Bu heyet geziden döndükten sonra Maarif Vekâletine bir rapor verecek, vekâlet te belki bir şûra toplayarak verilecek raporun esaslarına göre okul programlarını değiştirecektir.

İşte bu rapor ve toplanacağını zannettiğimiz eğitim şûrası üzerine Türkiyedeki kütüphane otoritelerinin (Kütüphaneler Müdürlüğü, Kütüphaneciler cemiyeti, Kütüphanecilik Enstitüsü, Milli Kütüphane Müdürlüğü'nün) nazarı dikkatlerini çekmek, hazırlanacak yeni programlarda okul kütüphanelerine muhakkak suretle yer verilmesi tezini müdafaa etmelerinin ve bu hususta şimdiden geniş bir şekilde çalışmalarının lüzumunu hatırlatmak için bu konuyu seçtim.

Zira vatandaşlarımızın kültürel kalkınmalarında Öğretmenler kadar Türk Kütüphanecileri de mesuliyet ve söz sahibi olmalıdırlar. Türk Kütüphanecileri bu mesuliyete iştirâki bir memleket vazifesi, Türk milletine

(1) Bu yazı 1959 yılında Dil Tarih Coğrafya Fakültesinin kütüphanecilik enstitüsü kulübü K. (E. K.) adına enstitü salonunda Ruşen Alaylıoğlu tarafından verilen konferansın kısaltılmış metnidir.

hizmeti bir şeref telâkki etmektedirler.

Sözlerime okul'un tarifi ile başlıyorum:

Okul: Genel olarak, çocukları hayata intibak ettirmek için lüzumlu olan bilgi ve alışkanlıkları kazandırmak ve bütün kabiliyetleri geliştirmek için kurulmuş bir müessesedir.» diye tarif edilir. Bu tarif klâsik - pasif, aktif ve unite sistemlerine göre eğitim yapan okulları da kapsar. Biz konuşmamızda memleketimizde tatbik edilmekte bulunan veya tatbik edilmeye çalışılan iki eğitim sistemi üzerinde duracağız: Çünkü; okullarımızın Eğitim ve Öğretim programları bu iki sistemden mühlhemdir.

I — Klâsik - Pasif - eğitim sistemi:

Klâsik eğitim sistemi, takrir (lecture) esasına dayanan bir sistemdir. Bu sistemde esas unsur öğretmendir. Bütün dikkat öğretmenin üzerindedir. İkinci unsur ders kitabıdır. Öğrencinin vazifesi öğretmenin ders kitaplarına göre yaptığı dersi, verdiği bilgileri aynen ezberlemek, öğretmene aynen nakletmektir. Burada çocuk bir hafız rolündedir. Kucak kucak rakamları, tarihleri, isimleri, kelimeleri harfi harfine ezberleyecektir. Çok vakit okul dışı faaliyeti olarak çocuğa (daha çok yaramazlık yapmaya vakit bulmasın diye) ev ödevi ayrı ayrı derslerin ders kitaplarından sayfalar dolusu özet çıkarmaktır. Bu sistemi müdafaa edenler, çocuğa çok bilgi verdiklerini, öğrettiklerini iddia ederler. Halbuki çocuk ezberlediğini bir kaç gün sonraki derse kadar unutacak, unuttuklarını yeniden ezberlenmiş zorunda kalacaktır.

Hele okulu bitirdikten, ve bir ders devresi üzerinden geçtikten sonra okulda ezberlediği şeylerin % 70 ini unuttur. Geriye kalan %30 da kendisine pek vefalı değildir, bir iki sene içinde ondan da eser kalmaz. Çocuk körpe dimağını zorlaya zorlaya, ezberlediği şeylerin faydasızlığını göre göre kitaptan nefret etmiştir. Öğretmen ve ders kitabı ortadan kalkınca okuma da kendiliğinden nihayete ermiştir. Çocuğun elinde kalan yalnızca bir diplomaadır. Çoktan unuttuğu şeyleri vaktiyle okuduğunu, onunla isbat eder.

Psikologlar hafızayı bir eleğe benzetirler. Nasıl ki eleği su seviyesinden yukarı doğru çıkardıkça içindeki su boşalır. Yalnız hafızaya dayanan bilgilerin, ezberleme suretiyle yapılan öğrenme de, elektteki su gibi çabukça insan hafızasını terkeder. Hele bunlar hayatla, çevre ile, toplumla bir ilişiği olmayan bir takım akademik, fakat cansız malûmat olursa. Tabii bu sistem ve metodla öğretim yapan okullarda kütüphanenin rolü yoktur. Okulda kütüphane olsa bile kütüphane materyeli, depo edilmiş haldedir. Amerikalı eğitimci Prof. Bossing «teaching in secondory schools,» adlı eserinde: «Bütün dikkatin üzerinde toplandığı mihrak noktası, birtakım

cansız malûmat yağımından ibaret ders konularının seçilmesi, tertip ve tanzim edilmesi değil, çocukların bilfiil yaşadıkları tecrübe ve faaliyetlerden müteşekkil bir müfredat programıdır;» diyerek klâsik eğitim sistemi ni tenkit etmektedir. Bizde senelerden beri tatbik edilen bu sistem memleketimizde belki okur - yazar miktarını yüzde bir miktar artırmıştır. Fakat ilmi çalışma metodlarına vakıf bir münevver zümre yetiştirmemiştir. Yukarıdan beri izah ettiğimiz klâsik eğitim sistemi çocuğa ders kitabından başka kitabı adeta yasak ettiğinden, çocuk okuma alışkanlığı almamıştır, çocuk toplum meseleleri üzerinde düşünmeğe alışık değildir, bir dünya görüşü yoktur. Hayatla ilgisi olmayan, cansız, basma kalıp ezberlediği malûmatı kısa zamanda unutarak, süratle ümmiliğe doğru kaymaktadır. Bu suretle okul sıralarında geçen yılların ve yapılan bütün masrafların büyük bir kısmı ziyan olmaktadır.

II — Aktif öğretim sistemi:

Aktif öğretimin manasını ve mahiyetini belirtmek maksadıyla çok eski çağlardan zamanımıza kadar türlü açıklamalar yapılmıştır. Bunların en eskilerinden en modern olanlarına kadar hemen hepsinde yer alan temel fikirler şöyle sıralanmıştır :

a) Öğretim esnasında öğrencilere, bilgiler, öğretmenler tarafından hazır olarak verilmemelidir.

b) Öğrenciler, kendi yaşları ile ilgili olarak seçecekleri meseleler üzerinde türlü gözlemler, incelemeler, araştırmalar, deneyimler yapmak suretiyle, yani öğrenmek ihtiyacını duydukları bilgileri ve maharetleri kendi meseleleri üzerinde kendi başlarına çalışarak öğrenmelidir.

c) Bütün çalışmalarında öğrenciler plânlı, ölçülü ve kendi imkânlarına denk el ve zihin hareketlerine sevk edilmelidir.

ç) Öğrenciler her hangi bir olay veya mesele üzerinde niçin durup çalıştıklarını; bu çalışma ile ne gibi faydalar sağlanacağını vazih olarak bilmek; yani hareket ve faaliyetlerini belli bir maksada bağlamak ihtiyacındadır.

d) Bütün çalışmalar öğrencilerin seri halinde ve birbirlerine bağlı, türlü iç ve dış faaliyetler göstermelerine imkân vermelidir.

e) Bütün öğrenme faaliyetleri, öğrencilerin psiko - fizik varlığı ve davranışları üzerine olgunlaştırıcı ve geliştirici bir vasıta gibi olmalıdır.

f) Öğretmen, çocuğun bütün faaliyetlerinde bir rehber vazifesi görmeli, onun faaliyet ve enerjisini daha iyi istikamete sevk etmelidir.

Jean Jacques Rousseau aktif öğretim için:

«Benim bütün kaidelerimin ruhunu teşkil eden noktalar şunlardır: Çocuklara mümkün olduğu kadar çok ve serbestlik sağlamak; onları başka-

larına uymaktan mümkün olduğu kadar kurtarmak; her şeyi kendi başlarına yapma serbestliğini onlara vermek, başkalarından pek az şey istemelerine müsaade etmek (Emil: S. 79)» diyor. Tekâmülcü felsefenin doktrinlerini pedagojiye tatbik etmek isteyenlerin mümessili sayılan Spenser

«Çocuk incelemelerini, araştırmalarını, gözlemlerini kendi yapabilirsin, bu çalışmadan kendi kendine neticeler çıkarabilirsin; Eğitim ve öğretimde insan tabiatını zorlamaya, yani ona karşı gelmeğe değil onun gelişmesine yardım etmek lâzımdır.» demektedir.

Bu tariflerden de anlaşılacağı üzere aktif öğretim metodu pasif metod gibi öğretmen ve ders kitabı ve ezber esasına dayanmamakta; fakat çocuk ve kütüphanenin öğretim materyeli eğitim ve öğretimin birinci derecede unsurları olarak mütalâa edilmektedir. Bunun için çocuk aktif, materyel hareketlidir. Burada şunu bilhassa belirtmek isterim ki bizde eğitimle ilgili şahıslar bu metotta çocuğun aktif durumunu yalnız bedeni aktivite olarak anlamışlar, okul programlarına daha çok iş dersleri koyarak aktif öğretim metodunu tatbik etmek gibi bir garabete düşmüşlerdir. Halbuki bu sistemde okulun her yeri hareketli ve canlıdır; fakat en çok hareketli olan yer kütüphane ve onun malzemesidir.

Memleketimizde hâlen tatbik edilen iki eğitim sisteminden kısaca bahsettikten sonra, şimdi bu sistemlerden mühim olan ve hâlen tatbik edilmekte olan ders programlarını tetkik edelim:

İlkokul programı:

İlkokul programı Atatürk'ün şu sözleriyle başlar:

«Hükümetin en feyizli ve en mühim vazifesi millî eğitim işleridir. Bunda muvaffak olabilmek için öyle program takibetmeye mecburuz ki o program milletimizin bugünkü haliyle, içtimaî, hayati ihtiyacı ile, muhitî şartlarıyla ve asrın icaplarıyla tamamen mütenasip ve mütevakif olsun. Bunun için muazzam hayalî, muğlak mütalâalardan tecerrüd ederek hakikate nafiz nazarlarla bakmak ve el ile temas etmek lâzımdır.» İlk öğretimin amaç ve programının ruhunu veciz bir şekilde ifade eden büyük Atatürk'ün ölmez sözlerinden sonra programda millî eğitimin amaçları, ilk öğretimin ilkeleri gibi unsurlar gelir. Bu son kısımda okulun çalışma yerleri olarak başlıca şu kısımları yer almaktadır: Dershane, işlik, mutfak, okul uygulama bahçesi, aralık, ondokuz sayfa tutan bu kısımlarda tek bir kelime olarak dahi kütüphane, adı geçmemektedir. Ondan sonra ders dağıtım cetveli gelmektedir. Haftalık ders dağıtım cetvelinde haftanın bütün saatleri: Hayat bilgisi, Türkçe, Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık bilgisi, Tabiat bilgisi, Matematik, Aile bilgisi, Resim-iş, Yazı, Müzik, Beden eğitimi arasında bölünmektedir. Serbest okuma; kütüphaneden faydalanma.

araştırma zevk için okuma saatleri, tabii bunlar ders dağıtım cetvelinde fuzulî addedilmiş ve yer almamıştır. Programın başlıca karakteri, çocuğa kuru, tatbik kabiliyeti olmayan, fazlaca akademik bilgiyi ezberlemek suretiyle öğretme amacını gütmesindedir.

Halbuki ilkokul:

1 — Millî bir eğitim kurumudur.

2 — Çocuğa geniş ölçüde etkinlik, iş ve yaratma imkânları sağlayan canlı bir yer olmalıdır.

3 — Okulda: pratik bilgilere, becerikliklere önem verilmelidir. İyi davranışları geliştirmelidir.

4 — İlk okul daha çocuğun okula ilk geldiği günden itibaren ona okuma zevkinin verilmesi için kitapları sevdirmeye gayret etmelidir.

5 — İlkokul çocuğa okuma zevki vermeli ve bu zevki geliştirmelidir.

6 — İlkokul çocuğa araştırma ve kendi kendine öğrenme metodlarını öğretmelidir.

7 — İlkokul çocuklarda okudukları, gördükleri ve işittikleri her şeye karşı düşünerek ve aksiyon gösterme kabiliyetini geliştirmelidir (Mark Mary — Yale Üniversitesi) çünkü bizde ilkokul tahsili dünyanın ileri memleketlerine göre daha çok ehemmiyet arz etmektedir: ilkokula devam eden öğrencilerin ancak 1/17 si ortaokula devam edebilmektedir. Bu miktar Amerikada % 93 ü. Bunun için ilkokuldan mezun olan ve daha ileri tahsil yapamayan 1/17 nisbetindeki çocuğun hayat boyunca kendisini yetiştirmek ve daha iyi bir vatandaş olmasını sağlamak için ilk okulun yukarıda hülâsa olarak arz ettiğimiz hususları çocuğa kazandırmak vazifesidir. İlkokullarda bu 7 gayeyi içine almayan bir eğitim programı ve faaliyeti ilk öğretimin ilkeleri ve demokratik bir cemiyetin kültürlü vatandaş yetiştirme gayesine uygun değildir.

II — Orta okul ve lise programları:

Orta okul programı ilkokul ve lise programlarına göre daha ileridir. İlk okul ve lise programlarında kütüphaneye ve kütüphane faaliyetlerine yer verilmezken orta okul programında (bir çok yanlış tutum ve hükümlerine rağmen) okul ve sınıf kütüphaneleri hakkında dört sayfalık bir izahat bulunmaktadır. Mamafih bu programda da ders dağıtım cetveli ve ders konularının taksimi tamamen klâsik yahut ta pasif dediğimiz eğitim sisteminin etkisi altındadır ve ezberci bir karakter taşımaktadır. Burada ilgi çekici bir noktaya temas etmek isterim:

1924 yılında, Türk Maarifi hakkında tetkikatta bulunup bir rapor hazırlamak üzere Türkiye'ye davet edilen büyük terbiyeci profesör **John Dewey**:

«İlk ve pek mühim nokta Türkiye mekteplerinin gaye ve hedeflerini tesbit etmektir.» diyor.

Deweyden' sonra 1953 yılında Türkiye orta öğretim okullarının tetkiki için Türkiye'de davet edilen profesör **Tompkins**:

«Türkiyede orta öğretimin gayesi elit mi yoksa vatandaş mı yetiştirmektir?» diye sormaktadır : demek ki her iki terbiyeci de Türk okullarının gayesini tesbit lüzumunu duymuşlardır. Profesör Tompkins'in Türkiye orta öğretimi hakkında verdiği raporda yaptığı tavsiyelerden bazıları şunlardır:

- a) Dünya değişmekte, Türk Gençliğinin ihtiyaç ve alâkaları da değişmektedir.
- b) Orta okulların programları çok sabittir.
- c) Orta okulların akademik mevzulara verdiği aşırı ehemmiyeti bertaraf edecek bir ameli bir orta okul meydana gelmelidir.
- d) Bu gün Türk gençliğinin hayatî ihtiyaçlarının temin edecek eğitim tipini kararlaştırmak, yapılacak işlerin başında gelir.

Amerikada orta derecede okul müdürleri milli derneği tarafından hazırlanan «The Imperative Needs of youth — gençliğin temel ihtiyaçları» isimli rapor demokratik bir cemiyette gençliğin temel ihtiyaçlarını izah ederek şöyle hülâsa etmektedir :

- a) Bütün gençlik hayatta geçer maharetleri kazanmak ve onları ekonomik hayatın zeki ve müstahsil üyeleri yapacak olan anlayışlar elde etmek ihtiyacındadır.
- b) Gençlik iyi bir sıhhat ve bünyeye sahip olmak ve bunu idame ettirmek ihtiyacındadır.
- c) Gençlik ilmi metodların ve ilmin beşeriyet üzerindeki tesirlerini bilmek ihtiyacındadır.
- ç) Gençlik ailenin ehemmiyetini ve mesut aile şartlarını öğrenmek ihtiyacındadır.
- d) Gençlik edebiyat resim, müzik ve tabiat güzelliklerini değerlendirmeye yeteneklerini geliştirme fırsatına muhtaçtır.
- e) Gençlik boş zamanlarını iyi ve plânlı bir şekilde kullanabilmek, bu suretle kültürünü artırabilmek ihtiyacındadır.
- f) Gençlik mantıklı düşünebilme, düşüncelerini vazih olarak ifade etme ve anlayarak okuma ve dinleme kabiliyetlerinin geliştirilmesini istemektedir.

Profesör **Bossing** eğitimi şöyle tarif ediyor :

Eğitimin vazifesi gerek ferdi, gerekse cemiyetin arzu ve ihtiyaçlarını en devamlı bir tarzda karşılamak gayesi ile, insanın hem muhitine uyması-

nı hem de muhitini yeniden düzene koymasını veya islah etmesini mümkün kılmaktır. Buraya kadar olan izahattan zımni olarak eğitimin çocuğu demokratik bir cemiyetin sosyal bakımından ehliyetli bir uzvu haline getirmek vasıtası olduğu mânası çıkar.

Meşrutiyet devrinde ilim ve maarifte gaye, prensip ve keyfiyetin ehemmiyet ve kıymetini müdafaa eden büyük mütefekkir **Ziya Gökalp**'ın, O,1917 deki «İttihat ve Terakki fırkası»nın senelik kongresine verdiği lâyhada takip edilmesi icab eden eğitim politikası hakkındaki görüşünü şöyle izah ediyor:

«Bir millette ilmî hayat, o milletin müsbet ilimleri de millî bir mahiyeti haizdir. demek olur. Çünkü bir millet başka memleketlerde keşfedilen ilmî neticelerini ihtimam etmiyor, belki kendisine diğer milletler gibi ilmî teşebbüslerde hakiki bir faaliyet icra ediyor. Bir millette ilmî hayat bulunursa mektepteki tedris artık talebeye ilmî neticeleri ezberletmek suretinde kalmaz, belki talebeyi de ilmî usulleri tatbik ve ilmî keşifleri icraya alıştırmak şeklinde tecelli eder. Bizim memleketimizde tedris hafızayı bir çok tafsilât ile doldurmaktan ibarettir. Yaratıcı ilim henüz mekteplerimize girmemiştir.»

Bu gün de muteber olan bu keskin müşahedeyi layihada aynı derecede kuvvetli mütalea ve tavsiyeler takip etmektedir:

«Bu maksatların husulü için maarif nezaretince takip edilecek umde-i tahsilde kemiyetten ziyade keyfiyete kıymet vermek esas olmalıdır. Bu gün gerek iptidailerle sultanilerde, gerek darülfünunda talebeye kemiyet itibarı ile çok şey öğretmek isteniyor, halbuki yaratıcı ilim melekmesine malik olmak bir çok yaratılmış bilgileri ezberletmekten bin kat iyidir.»

Buraya kadar olan izahatımızda halen memleketimizde tatbik edilmekte bulunan eğitim sistemleri hakkında bilgi vermeye çalıştık. Bir çok eğitimcilerin fikirlerini açıkladık. Bu izahata göre bizim okul sistemimizde göz önünde tutulması icabeden hususların böylelikle tebellür etmiş olduğunu zannediyorum.

Profesör **Mümtaz Turhan** (Garplılaşmanın neresindeyiz) adlı kitabında: «Türk münevverinin maariften anladığı mana, bu günkü sistem içinde ne kafasının formasyonunda ne de ilmî hayatta büyük bir ehemmiyeti olmayan bazı malûmattan ibarettir» diyerek okul ve eğitim sistemimizi tenkit etmektedir.

Cahil olan halk mı, münevver mi? başlıklı yazısında yazar: «Halkın cehaleti meselesine gelince, hiç bir memlekette ne işçi ne esnaf kullandığı alet ve makinayı, ne de köylü ziraat vasıtalarını, fenni metotlarla top-

rağın işleme tarzını keşfetmiş değildir. Halk okur yazar veya ilk tahsilden geçmiş olsa bile bilgisi buna kâfi değildir. Kullandığı aletlerin, makine ve metotların mükemmel veya kaba olmasından, çalışma veya idare tarzından, istikbalinin verimli olup olmamasından da halk mes'ul deyildir. Bütün kusurlar, eser ve mes'uliyetler hep münevverlere, ilim ve ihtisas adamlarına düşen vazifelerdir. Onun için bir memleketin geriliğinden halkı mes'ul tutmak kadar gülünç ve abes bir şey olamaz.»

«Bu itibarla milletler arasındaki kültür ve medeniyet farklarını doğuran, onların halk tabakaları değil, münevver zümreleridir. Binaenaleyh Türkiye'nin geri kalış sebebi halkın cehaleti değil, münevverlerin gerek keyfiyet, gerek kemiyet bakımından kifayetsiz oluşudur» demekle okullarımızın kifayetsiz oluşunu ve bunun neticesi olarak ta münevverlerimizin iyi yetişmemiş olduğunu, münevverin iyi yetişmemesinde amil olan okul, okul sistemi ve programını memleketin geri kalmasında da başlıca amil olarak görüldüğünü ve bunun büyük mes'uliyetini tebarüz ettirmektedir.

Türkiye ilk ve orta öğretim okullarında tatbik edilen eğitim ve öğretim sistemleri içerisinde kütüphanelerin de eğitim ve öğretime faal bir şekilde iştirakleri yabancı mütehassıslar tarafından bir çok defa tavsiye edilmiştir. Meselâ: 1924 senesinde Maarif Vekâletine verdiği raporda Prof. John Dewey:

«Kütüphane faaliyetleri gençler için daha çok ve daha iyi mütalea kitapları vucuda getirmek ve yetişkin olanlarda mütalea itiyadını tenniye etmek için Maarif Vekillîği kütüphaneler dairesinin faaliyetini tevsi etmek lüzumu hakkında evvelki raporda münderic teklifi hususî bir ehemmiyetle tekrar ederim. Her mektep faal bir kütüphane merkezi olmalı, her binanın inşasından evvel plân yapılırken kütüphane salonu düşünülmemelidir. Kütüphaneye alınacak kitaplar yalnız talebenin değil, mektebin bulunduğu muhitteki halkın da ihtiyacına tetabuk edecek surette intihap edilmelidir. Şurası nazarı itibare alınmalıdır ki; kitap satın alarak kütüphaneyi doldurmak kâfi değildir. Daha mühim mesele kitapların intişarını ve mütaleasını temin etmektir.»

«Bu da, halkın kütüphaneye gelip kitap almak itiyadını kazanıncaya kadar başlangıçta kitapları onların evlerine kadar göndermek ve okumasını temin etmektir. Bu kütüphaneleri idare etmek için hiç değilse bir kaç muallim mektebinde kütüphanecilik tatbikatını gösterecek ders tahsis etmelidir.

Daha sonra 1951 yılında Türk kütüphanelerini tetkik için memleketimize davet edilen Amerika Birleşik Devletleri Kütüphane özel müşâviri

Dr. Thompson Maarif Vekâletine verdiği raporda: «Okul kütüphaneleri ve çocuk kütüphaneleri bahsinde devlet bütçesinden elde edeceğiniz her kuruşun önemini belirtmek isterim, zira demokrasi zaferi burada kazanılacaktır. Şayet yeni nesli okuyucu bir nesil olarak yetiştirmeyecek olursanız, yani memleket davaları üzerinde kararlar verebilen bir nesil yetiştirmeyecek olursanız demokrasiyi koruyamazsınız» demektedir.

Bu mütalealardan başka Türk maarifini tetkik etmek için gelen her yabancı uzman okul kütüphanelerimizin bir an evvel kurulması, eğitim ve öğretimde lâyık olduğu yeri alması hususunu hararetle tavsiye etmişlerdir. Nihayet okul kütüphanelerimize sahip olan kütüphaneler müdürlüğü 1959 senesinde yalnızca «okul kütüphaneleri yönetmeliğini» çıkarmıştır.

Hülâsa olarak diyebiliriz ki :

Bir memleketin eğitim sistemleri ne olursa olsun, öğretmenleri ne kadar kabiliyetli ve hüsnüniyetli bulunursa bulunsun o memleketin her dereceli okulunda modern okul kütüphaneleri kurulmadıkça ve bu kütüphaneler okulun ders programını tamamlayacak şekilde onun eğitim ve öğretimine faal bir şekilde iştirak etmedikçe, o okulun programının tatbikinden istenilen netice alınamiyacak ve okulun gayesi olan gençlik, toplumun ve demokratik eğitim sisteminin arzu ettiği şekilde yetişemiyecaktır.